

Kronik: Inkvisitionen i ny forklædning

Hvis universitets renommé bliver styrende for, hvilke debatter man kan leve med, og hvilke emner der forskes i, så er det enkelte universitets forfølgelse af sine egne snævre kortsigtede interesser med til at undergrave denne gamle institutions berettigelse, skriver dagens kronikør.

Af Poul Erik Mouritzen, professor, Syddansk Universitet

Sagen om professor Helmuth Nyborgs fra Aarhus Universitet er dybt betænkelig af to årsager. Universitetets ledelse har udsat en enkelt forsker for en behandling, som er helt usædvanlig, og som har medført, at han - uden æren i behold - har måttet forlade universitetet. Den anden årsag, til at sagen er betænkelig, er, at dette forløb er foregået under iagttagelse af en larmende tavshed fra universitetets 2.000 forskere.

Helmuth Nyborgs forskning, eller rettere en lille del heraf, har været udsat for et kvalitetseftersyn som er usædvanligt, og som går helt uden om de normale kanaler. Det normale er, at fagfæller, der ved noget om substansen, kender teorierne på området og er bekendt med den nyeste forskning på området anonymt, vurderer de artikler, der fremsendes til videnskabelige tidsskrifter. Det er ikke et perfekt system, men det er det mindst ringe af alle tænkelige systemer. Det er system, der skiller dårlig forskning fra og som resulterer i bedre forskning, fordi den ofte fører til, at forskeren bliver bedt om at forklare sig bedre, at gøre sine analyser om eller at inddrage andre teorier. Denne anonyme vurdering har professor Nyborgs forskning været igennem. Ellers var den ikke blevet publiceret.

Et enkelt forskningsresultat er imidlertid efterfølgende blevet vurderet af et udvalg af særdeles kyndige statistikere og matematikere nedsat af Aarhus Universitet. De har gjort deres arbejde fremragende, ingen tvivl om det. De har fundet enkelte fejl, nogle enkelte undladelser men ikke ting, der kan betegnes som bevidst snyd med henblik på at fremme bestemte resultater. De har næppe fundet noget, der for alvor rækker ved selve resultatet, som Nyborg mener at have fundet frem til.

Hvad er det nu, der er så alvorligt, at netop Helmuth Nyborg skal udsættes for en helt særlig vurdering, hvor hvert et komma bliver endevendt? Det er kun en eneste ting. Han vover at fremsætte den hypotese, at mænd scorer højere end kvinder i den klassiske intelligens test. Den påstand er til at tage og føle på. Den kan uden problemer undersøges og er da også blevet det af andre end Helmuth Nyborg. Det alvorligste er dog nok, at Nyborg oven i købet finder, at han kan bekræfte hypotesen gennem sin forskning.

Når videnskaben står overfor en påstand, som der er uenighed om, eller som man mener kun har et svagt belæg i eksisterende forskning, findes der en god gammel erkendelse til at komme videre. Det er en erkendelse, der udspringer af århundreders europæisk oplysningstradition, nemlig at det må bero på vores erfaringer. Det er kort sagt et empirisk spørgsmål, om påstanden er sand. Ganske som det er et empirisk spørgsmål om jorden er flad eller rund. Nyborg er ganske simpelt endt i sammen situation som Galileo for små 400 år siden. Galileo kom for inkvisitionen, fordi hans påstand, at solen var universets centrum. Det var kætteri. Helmuth Nyborg kom for inkvisitionen, fordi han var politisk ukorrekt. I dagens Danmark er der ikke forskel på mænd og kvinder, fordi det må der ikke være. Alt for mange virkelighedsbilleder ville stå for fald hos en stor del af befolkningen, hvis Nyborg skulle have ret. I stedet for at undersøge om han har ret, er det derfor mere effektivt at sætte ham for inkvisitionen, den inkvisition, der altid har ret.

Og inkvisitionen var hurtig med dommen. Dekanen for det samfundsvidenskabelige fakultet fritstillede kætteren et halvt år før han skulle på pension, tømte hans kontor og fjernede ethvert spor af ham fra universitetets hjemmesider. (Søgt efter [helmuth nyborg] - fundet 0 poster) er den besked, man får på nettet. Nyborg er ganske enkelt udraderet fra Aarhus Universitet. Det kan da kaldes handlekraftig ledelse. Sagen er imidlertid den, at dekanen dermed har skabt en praksis, som leder det klassiske universitet præget af autonomi, åndsfrihed, tolerance og pluralisme ud på en glidebane af de helt store. For nu skal vi jo alle for inkvisitionen.

Jeg melder mig gerne som den første. Jeg blev i 1991 tildelt doktorgraden i statskundskab af Aarhus Universitet for en afhandling på 661 sider. Jeg er helt sikker på, at det udvalg, der blev nedsat til at bedømme Helmuth Nyborg, vil kunne finde ganske mange undladelser og formentlig også nogle direkte fejl i afhandlingen. Jeg kan oven i købet hjælpe til med at finde nogle af dem. Ja, flere af de undladelsessynder som Helmuth Nyborg lastes for, har jeg gladeligt og i øvrigt helt uforskyldt gjort mig skyldig i flere gange i afhandlingen. Jeg kender i øvrigt ikke én eneste afhandling eller videnskabelig artikel, der 100 pct. lever op til de ideelle krav, som de formuleres af Nyborg -udvalget.

Når man har øvet sig på de 661 sider kan man derefter kastes sig over den samlede forskning på Aarhus Universitet eller for den sags skyld på alle landets universiteter. Hvis man følger præcedens fra Århus skal jeg love for, at der bliver stille på dagene på danske universiteter.

Dette er i sig selv en tragisk historie. Men tragedien er større end som så. For hvor er støtten fra kollegerne på Aarhus Universitet blevet af? Hvor er de knap 2.000 forskere, som har valgt en bestemt karriere på et universitet der var præget af autonomi, åndsfrihed, tolerance og pluralisme? Ingen har været på barrikaderne for at forsvare disse værdier. Senest har enkelte af Nyborgs kolleger været villige til at udtale sig til medierne, men ingen vil lægge navn til kritikken af ledelsens fremfærd (JP 21/8). Tragedien er, at vi er blevet bange. Enhver offentlig ytring, der antyder kritik af den ansatte ledelse, betragtes i dag som illoyal adfærd og kan føre til påtaler og advarsler. Det gælder ikke bare på Aarhus Universitet, men på alle landets universiteter. Enhver intern debat om universiteternes kurs er stort set stoppet. Enhver ekstern debat om samme er fortid. I den situation er den sidste mulighed, at kolleger fra andre universiteter råber stop, når grænser bliver overskredet. Det kunne to juridiske professorer fra henholdsvis Aalborg og Københavns Universitet gøre i JP (22/8) og det kan undertegnede gøre. En dekan i Aarhus kan ikke lægge påtaler på vores personalesag.

I dagens Danmark tænker de ansatte ledelser stort set kun på deres institutioners renomme og image. Det må for alt i verden ikke ødelægges. Renommeet bliver imidlertid ikke ødelagt af, at en enkelt forsker måtte have begået enkelte fejl i en artikel, der i øvrigt er blevet fundet værdig til optagelse i et fagtidsskrift. Det bliver ødelagt, hvis nogen gør noget eller kommer til at sige noget, der er imod tidsånden. Derfor den hårde reaktion mod Nyborg . Godt for Lomborg, at han var så tidlig ude (eller at han slap ud i tide) - for også i hans tilfælde blev der jo iværksat et specielt kvalitetseftersyn. Hvorfor lige de to, Lomborg og Nyborg , og aldrig folk der skriver om tyske verbers udvikling i München-regionen i 1300- tallet? Fordi at eksisterende virkelhedsbilleder ikke må bringes i tvivl, akkurat som den aristotelske naturopfattelse hvor jorden var verdens centrum, heller ikke i Middelalderen måtte bringes i tvivl. Det er sådanne forhold, der - i ledelsens øjne -ruer universiteternes renomme, og det er jo, når alle kønne ord skæres væk, det, som det handler om. Videnskabelige debatter om kontroversielle emner, der føres i fuld offentlighed, kan skade institutionen. Men for søren, videnskabelig debat er, uanset emnets grad af kontroversialitet, selve universitetetsinstitutionens eksistensberettigelse.

Hvis universitets renomme bliver styrende for, hvilke debatter man kan leve med, og hvilke emner der forskes i, så er det enkelte universitets forfølgelse af sine egne snævre kortsigtede interesser med til at undergrave denne gamle institutions berettigelse.

Af den grund er rektor Lauritz B. Holm-Nielsens prioriteter helt forkerte, når han til JP (22/8) udtaler: »Jeg skal først og fremmest tage hensyn til universitetets gode rygte, men vil også gå langt for at forsvare forsknings- og ytringsfriheden.«

Nej, en rektor skal først og fremmest tage hensyn forsknings- og ytringsfriheden og skal selvfølgelig - indenfor disse rammer - strække sig langt for at tage hensyn til sin institutions gode rygte.

Lad os håbe at den århusianske rektor vil tage tingene i den rækkefølge, når han skal afgøre, hvordan en lang universitetskarriere skal slutte for en mand, der kom for den moderne inkquisition, fordi han formastede sig til at fremsætte en påstand, der gik imod tidsånden. Det afgørende er i den forbindelse ikke om Helmuth Nyborg har ret, men om han har ret til at fremsætte og undersøge en sådan påstand.

Titel	
Stednavne	DANMARK
Emneord	UNIVERSITETER
Personer	MOURITZEN_POUL_ERIK_DOCENT, NYBORG_HELMUTH_FORSKER
Virksomheder	

Alt materiale i InfoMedia er omfattet af lov om ophavsret. Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse af materiale i InfoMedia, eller dele heraf, uden tydelig kildeangivelse, er forbudt uden forudgående skriftlig aftale med InfoMedia Huset A/S i henhold til gældende dansk lov om ophavsret. En del artikler i InfoMedia indeholder links til andre websites. InfoMedia påtager sig intet ansvar for, at sådanne links fungerer, eller at de angivne web-adresser er korrekte.